

Svar på skriftligt spørgsmål om att bedöma konsekvenserna av finansieringsmodellen för universiteten

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 236/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Paula Risikko /saml:

Hur och när ämnar regeringen genomföra konsekvensbedömningen av finansieringsmodellen för universiteten?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Universitetens nationella finansieringsmodell har en stor inverkan på universitetens verksamhet. Detta speglas i hur högskolorna har utarbetat och genomfört sina strategier och främjat sina högskole- och vetenskapspolitiska mål. Finansieringsmodellen för universiteten förnyades senast utifrån identifierade ändringar i verksamhetsmiljön och för att sträva efter främjandet av högskoleutbildningens och forskningens vision 2030.

De multiplikativa effekterna till följd av ändringarna i världsekonomin och coronaviruset har visat att det allt oftare behövs snabbare och mer effektfulla åtgärder än tidigare. Centralt i hur fungerande högskolornas styrning är att de olika parterna har en ömsesidig tillit och en öppen dialog. Det riktas många förväntningar till universitetsutbildningen och forskningen både från statens, företagslivets, den akademiska gemenskapens och studerandenas sida. Senaste tiden har förväntningarna ökat till kanske ännu högre nivåer. Utöver effekter på lång sikt förväntas högskolorna även producera lösningar för akuta behov, såsom en ökad sysselsättning. Att besvara utmaningarna kräver att universiteten har både känslighet att förnya verksamheten och sin praxis och en långsiktig finansiering.

Med finansieringsmodellens kalkyleringskriterier och ömsesidiga betoningar kan vi skapa sporrar dels för att förnya högskolorna eller dels för att trygga de befintliga strukturerna. Kalkyleringskriterier som har en historisk eller satsningsbas tryggar det befintliga och skapar långsiktighet i högskolornas finansiering utan sporrar till snabba förändringar. Process- och resultatbaserade kalkyleringskriterier eller en strategibaserad avtalsenlig finansiering skapar kraftigare sporrar för en snabbare förändring av högskolan. Inriktningen av statsfinansieringen baserar sig på enhetliga kalkylerade grunder som beaktar verksamhetens resultatrikedom. Därmed kan de autonomiskt verksamma högskolorna via utvecklingen av sin självständiga verksamhet och sin resultatrika verksamhet ha en gynnsam påverkan på beloppet statsfinansiering och kompletterande finansiering de får.

Det finns likadana drag i olika länders finansieringsmodeller men i var och en finns en historisk utveckling i bakgrunden. En praxis som fungerar i ett land kan inte nödvändigtvis tas i bruk som

sådan i Finland. Det är dock skäl att följa internationella erfarenheter djupare än tidigare och identifiera globala ändringar. För att trygga den nationella konkurrenskraften måste Finland dock alltså hitta sin väg till framgång.

Konkurrensen om offentlig forskningsfinansiering (Finlands akademi, Business Finland) har blivit en betydande källa till forskningsfinansiering för flera universitet. Via konkurrens har man lyckats öka kvaliteten på och effekterna av forskningen. Konkurrensbaserad finansiering spelar en viktig roll i förnyandet av vetenskapen och med ansökningskriterierna har man kunnat främja universitetens profilering samt ömsesidiga samarbete och ansvarsfördelning. Även utvecklingsbehov har kommit fram. Jag har inlett en internationell helhetsbedömning av Finlands Akademis verksamhet. Bedömningen är klar i februari 2022.

Universitetens förnyade finansieringsmodell togs i bruk först i början av 2021 så det är ännu svårt att bedöma modellens verkliga inverkan. En utvärdering av universitetens nuvarande finansieringsmodell enligt erfarenheterna bör därför inte inledas ännu inom en snar framtid. Däremot anser jag det vara viktigt att det skulle förekomma långsiktiga analyser och undersökningar av effekterna hos högskoleutbildningens ekonomi och finansieringspraxis i högre grad än idag. Utifrån tidigare undersökningar och utredningar har man skapat sporrar för en effektiv användning av statsfinansieringen och för finansieringskällor som kompletterar de önskade effekterna.

Universitetens verksamhet får stabilitet och långsiktighet även i att finansieringsmodellen inte ändras årligen. De centrala målen i finansieringsmodellen för universiteten är en tydlig styrningskonsekvens och en tillräcklig stabilitet med tanke på en enskild högskola. Ändringar i finansieringsförhållandena via finansieringsmodellen har även avgränsats med bestämmelser då avtalsperioden ändras.

Detta innebär inte att man inte kan göra ändringar vid behov. Undervisnings- och kulturministeriet har våren 2021 samlat in respons av högskolornas ledning om avtalsberedningen för perioden 2021–2024 för att vidareutveckla styrnings- och finansieringspraxisen. Under 2021 kommer man att föra en dialog med högskolorna och de centrala intressentgrupperna och utifrån denna dra slutsatser om det finns ett behov av att inleda en beredning för att vidareutveckla den styrningspraxis och de finansieringsmodeller som står som grund för fördelningen av högskolornas statsfinansiering från och med avtalsperioden 2025–2028 eller komplettera den nuvarande modellen delvis utifrån nödvändiga behov redan tidigare.

Helsingfors 5.5.2021

Forsknings- och kulturminister Annika Saarikko